

Mermelada demà i ahir

El tractament del temps en la literatura infantil i juvenil

- La regla és: mermelada demà i ahir..., però mai avui —va dir la Reina.
- Alguna vegada haurà de tocar "mermelada avui" —objectà Àlicia.
- No, no pot ser —refutà la Reina— ha de ser mermelada un dia sí i l'altre no, i avui mai no pot ser un altre dia, no és veritat?

Lewis Carroll (*Àlicia a través del mirall*)

Les lectures que els infants segueixen amb més complaença tenen un ritme temporal similar al nostre. Les accions se succeeixen una darrera l'altra seguint un ordre lineal vertical. El temps passa i els personatges van fent les coses una darrera l'altra, les comencen i les acaben. Són lectures fàcils, en general.

Hi ha altres lectures en les que el tractament del temps requereix més concentració i cal estar més alerta als connectors, als indicadors i a les marques que l'autor o autora situa en el text per poder seguir la narració. Són narracions més difícils perquè introdueixen *flashbacks*, presenten inicis *in media res*, anticipen el que s'explicarà més endavant, o tracten el temps de manera horitzontal.

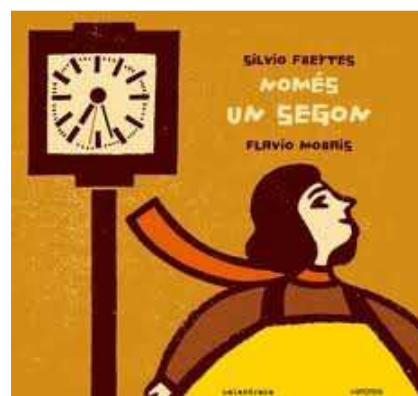
En la història d'*Allà on viuen els monstres*, per exemple, hi ha dos temps: un de molt llarg, el d'en nen Max que fa el viatge i viu una festa a l'illa dels monstres i el curt, el de la mare que ocupa només una estona. A *La venjança dels mofetes* encara és més evident perquè des de la primera pàgina fins a la darrera només han passats deu segons. L'àlbum il·lustrat *Veus al parc* presenta la mateixa història narrada per quatre veus i, a més, les imatges d'Anthony Browne faciliten dades complementaries a l'acció. Els colors de la primera i la darrera pàgina de *l'estrella d'Erika* són els que situen l'acció en l'actualitat i els fulls en tons sípia de les centrals els que ens retrotrauen al passat.

En aquestes narracions la feina del mestre és fa necessària per fer observar les pistes que ajuden a comprendre la lectura i a gaudir-ne. Normalment amb l'observació dels temps verbals, les descripcions dels vestits dels protagonistes, dels seus oficis o dels costums ja es pot situar el temps de l'acció. Les narracions de ciència ficció en són un bon exemple. D'altres vegades les pistes en venen donades per les il·lustracions.

La pràctica: Només un segon

Sobre com treballar l'escriptura horitzontal

Edat:	A partir de vuit anys	
Nombre d'alumnes:	Grup classe	
Objectius:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Llançar-se a l'escriptura ▪ Produir un escrit de manera cooperativa.	
Recursos	Temps:	Tres sessions
	Espai:	Aula o biblioteca
	Materials:	Llibre: <i>Només un segon</i> de Silvio Freytes i Flavio Morais Ed. Kalandraka

A escriure se n'aprèn escrivint i llegint. A l'escola es programen tallers d'escriptura amb la intenció que siguin funcionals i que es basin en situacions comunicatives reals o en ficcions. Convé que aquestes situacions s'impregnin d'una pedagogia cooperativa en la que els alumnes elaborin els seus propis projectes. Resulta més efectiu, si es volen aconseguir unes produccions estèticament belles i ben estructurades, quan el grup classe i el mestre adopten una actitud zen i es donen a si mateixos:

- *Un temps per llegir* que vol dir descobrir, enriquir-se amb el que els autors o els altres companys han elaborat. Una manera de modificar les inèrcies d'escriptura lineal és llegir i analitzar algunes lectures com la que proposa Silvio Freytes a *Només un segon* en la que tot gira al voltant del que va succeir un capvespre de tardor, en un barri de la zona sud de la ciutat, quan un munt de persones es van espiar, es van observar i es van mirar entre si sense adonar-se'n. Va ser precisament al segon 32 del minut 27 de les 19 hores.
- *Un temps per produir* que vol dir jugar, experimentar i manipular amb les paraules i les idees. A partir d'aquesta lectura o d'altres similars es pot demanar als alumnes que escriguin i encadenin tot el que està passant en aquest precís moment a l'aula del costat, a la plaça major del poble, al primer vagó del metro, a l'estació espacial MIR o a qualsevol lloc del món que puguem imaginar. És el temps horitzontal. En aquest instant estan passant milers d'esdeveniments al món i, podria ser que entre ells hi haguessin connexions o relacions. Només cal trobar-les o imaginar-les.
- Finalment *un temps per analitzar* i fer partícips als companys d'allò que els ha agradat, sorprès o els ha semblat insòlit, dels seus escrits. És bàsic facilitar aquesta discussió perquè l'escriptura no és quelcom opac, l'escriptura és una pràctica social oberta als demès. Llegir els escrits en veu alta, a més, farà que els acceptin i els estimin.

Jaume Centelles

Paraules clau: Escriitura cooperativa, temps horitzontal, temps vertical, comprensió lectora, expressió escrita.